

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Мукачівська міська рада
Волинський національний університет ім. Лесі Українки
Поморська академія у Слупську

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

Україна, Мукачево
18-19 травня 2023р.

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023р.)

C11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 травня 2023р., Мукачево/ Ред. кол. Щербан Т.Д.(гол.ред.) та ін.–Мукачево: Вид-во МДУ, 2023.–121с.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д. психол. н, професор (голова); **Гоблик В.В.** – д. екон. н., професор; **Моргун А.В.** – к. філолог.н., доцент; **Корнієнко І.О.** – д. психол. н, професор; **Брецько І.І.** – к. психолог. н, доцент; **Воронова О.Ю.** – к. психолог. н, доцент.

ОБМЕЖЕНІСТЬ МОЖЛИВОСТЕЙ АДАПТАЦІЇ ПІДОПІЧНИХ В УМОВАХ ДОВГОТРИВАЛОГО ПРОЖИВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ІНТЕРНАТНОГО ТИПУ

Однією з важливих декларованих задач постінтернатної підтримки є соціальна адаптація підопічних. Молодь, яка потрапляє у психоневрологічні інтернати, проводить там решту свого життя, якщо у неї не з'являється можливість покинути цей заклад. Тому особливо важливим є розвиток навичок самообслуговування, соціальних і комунікативних компетенцій, не тільки задля превенції відкатів у розвитку, але і для можливості забезпечувати власні потреби шляхом створення і підтримки партнерських відносин в рамках суспільно прийнятної поведінки.

Дослідження проблеми адаптації та дезадаптації особистості знайшло широке відображення у наукових працях (Г. Балл, Ю. Бохонкова, О. Коқун, О. Малхазов, А. Налчаджян, Н. Шевченко, О. Когут, Н. Завацька та ін.). За результатами наукових розвідок Н. Завацької встановлено, що В. Медведєв розуміє під терміном “психологічна адаптація” системну реакцію організму, яка забезпечує можливість усіх видів соціальної діяльності. Соціально-психологічна адаптація визначається дослідницею як процес взаємодії особистості та соціального середовища, під час якого відбувається активне пристосування психіки особистості до умов фізичного та соціального середовища. Провідним чинником соціально-психологічної адаптації, на думку Н. Завацької, є адаптаційний потенціал особистості [1]. У процесі соціально-психологічної діяльності змінюється внутрішній світ людини: з'являються нові уявлення, відбувається самокорекція та самовизначення (О. Ткачишина) [2]. Адаптація підопічного інтернату - це процес, під час якого дитина чи дорослий пристосовується до інтернатного середовища і способу життя у ньому. Така адаптація зокрема містить: встановлення нових зв'язків, освоєння соціальних ролей, нормам і правил спілкування.

Пріоритетною задачею соціальної адаптації молоді з інтелектуальним порушеннями є розвиток їхніх потенційних пізнавальних можливостей, корекція поведінки, набуття соціального досвіду, долучення про праці, формування соціально важливих навичок та редукція вторинного дефекту.

На сьогоднішній день тривале проживання в установі інтернатного типу ускладнює формування у підопічних навичок, необхідних для ефективного функціонування в соціумі. Особливостями перебування підопічних в закладах інтернатного типу є їхня скупченість, закритість від зовнішнього світу, депривованість, збідненість дозвілля, одноманітність буденності, відсутність особистого простору та індивідуального підходу, об'єктне ставлення з боку персоналу та інші. Наприклад, підопічні знають, що в інтернаті їх нагодують та

одягнуть. У них не тільки не формується необхідність обслуговувати себе, а найчастіше це ще й заборонено. У підопічних формується набута безпорадність, поглиблюється інфантильність, несамостійність: вони не вміють готувати їжу, прибирати кімнату, користуватися грошима, вони не вірять, що в їхньому житті може бути по-іншому, бо не мають такого досвіду. В разі, якщо все ж таки підопічний виходить з інтернатного закладу, він виявляється зовсім не пристосований до самостійного життя.

Тривале перебування в інтернаті може призвести до низки негативних наслідків адаптації підопічного у суспільстві. Деякі з них включають: відсутність соціальних навичок (підопічним складніше встановлювати контакт з іншими через брак досвіду); нестача емоційного зв'язку; затримка у розвитку (через нестачу індивідуальної уваги та стимуляції); психічні проблеми (довготривале перебування в інтернаті може спричинити або поглибити депресію, тривожність, поведінкові труднощі); проблеми з адаптацією до життя поза інтернатом (через відсутність досвіду вирішувати повсякденні проблеми та взаємодії з людьми поза інтернатом). Таким чином, соціалізація підопічних у закладах інтернатного типу є системною проблемою, а її вирішення має складатися з комплексу заходів.

Довготривале перебування в інтернатах, попри задекларовану державою важливість адаптації підопічних, на практиці здійснюється формально: обмеженість ресурсів, відсутність індивідуального підходу, незацікавленість адміністрації, жорстка регламентація організації життя та інші чинники перешкоджають адаптації підопічних до життя в суспільстві. Тому найбільш оптимальним способом вирішення цього питання є запровадження форми підтриманого проживання, який передбачає індивідуальний підхід до підопічних, комплексний супровід спеціалістів, добре спроектовану програму адаптації, яка включає розвиток необхідних навичок і допомагає підопічному почати нове життя.

Список використаних джерел

1. Завацька Н. Є. Рівнорівневі стратегії адаптації та реадaptaції особистості в умовах трансформації сучасного середовища. *Психологічні перспективи*. 2013. Випуск 21. С. 48-58.
2. Ткачишина О. Р. Особливості соціально-психологічної адаптації особистості в умовах кризових ситуацій. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. Том 32 (71), № 3. 2021. С. 93-98.

УДК 159.922.6:159.923.2-053.5(043.2)

КОСТЮ С.Й., АЛМАШІ С.І., ОЛЕКСИК О.В.
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕГОЦЕНТРИЗМУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У зарубіжній психології поняття “егоцентризм” переважно використовується для позначення вікових особливостей психічного розвитку (Е. Блейлер, Дж. Брунер, Ж. Годфруа, Г. Крайг, Ж. Піаже). Егоцентризм

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>